

Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nuttarnerit – Inuunermi atukkat nuunnikkullu misigisat malinnaavigalugit

Paasisat pingaarnerit

Paasisat pingaarnert

Danmarkimut nooqqaarama ilaqquttakka sapaatip-akunnerata missaani Københavnimeeqatigaakka. Oqaluffimmut tamanut ammasumut alakkaavugut. Oqaluffimmi allagarsiiveqarpoq kikkunnit tamanit allattuiffigineqarsinnaasumik. Tassani qallunaatut allanniarsaraara: "Danmarkimut nooqqammerpunga. Neriuppunga tamaani ingerlalluallerumaarlunga."

Arnaq, 32-nik ukioqarluni Danmarkimut nuuttoq

Ukiut tamaasa inuit 1.500-t missaanniittut Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuuttartut, inuit 900-t missaanniittut Danmarkimiittut Kalaallit Nunaannut nuuttartut. Nuuttut amerlassuserpiaat Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut ajornartorsiutaa sinnaavoq Kalaallillu Nunaata inuiaqatigiit inooqatigiinnikkut piujuartitsiviunissaata qulakkeerneqarnissaanik anguniagaanik angujuminaallsitsilluni. Danmarkimi misisuinernit arlalinnit erserpoq inuit Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi innuttaasuninngarnit suliffittaarniarnermik ajornakusoortitsinerusartut inuuniarnermikkullu ajornartorsioqqajaanerusartut. Taamaattumik VIVE Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nuttarnernik aammalu Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimiittut inuunerminni atugaannik misissuivoq.

Misissuinermini ilisimatusarnikkut paasiniarneqartut makkuupput:

- Kikkut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nuuttartat, aamma sooq nuuttartat?
- Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi najugallit sunik ilisarnaquteqarpat?
- Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuunneq inuunermini atukkanut qanoq sunnuteqartarpa, Kalaallit Nunaanneersullu inuunerminni assigiinngitsunik atugallit nuunniarnertik Danmarkimullu pinertik qanoq misigaat?
- Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi inuunerminni assigiinngitsunik atugallit siunissamik qanoq ittumik takorluugaqartarpat?

Ilaquttat inuunermilu periarfissaqarnerunissamik neriuuteqarneq Danmarkimut nuunnermut pissutaasarpur

Kalaallit Nunaanni innuttaasut amerlanersaat Kalaallit Nunaanniittunik ilaqutaqartarput, taakkualu amerlanersaat namminneq Kalaallit Nunaanni inunngorsimasarput angajoqqaavilu tamarmik aamma Kalaallit Nunaanni inunngorsimasarlutik. Danmarkimulli nuuttut Danmarkimi ilaqutaqarnerusarput. Assersuutigalugu Danmarkimi inunngorsimasumik angajoqqaaqarsinnaapput aappaqarsinnaallutilluunniit, aammali imaassinnaavoq Danmarkimi najugaqareersunik angajoqqaaqarlutilluunniit meeraqartut. Ataatsimut isigalugit ukiumi 2000-imi inunngortut 51%-ii piffissap 2000-2023-p iluani sivikinnerusumik sivilisunerusumilluunniit Danmarkimi najugaqartuusimapput.

Nuuttut angajoqqaavisa suminngaanneersuunerat eqqarsaatigissagutsigu, tassa kalaallimik ataatsimik kalaaliinnarnilluunniit angajoqqaaqarnerat eqqarsaatigissagutsigu, Kalaallit Nunaanniit nuuttut Kalaallillu Nunaanniiginnartut aningaasaqarnikkut isumalluutissaannut atatillugu killilimmik assigiinngissuteqarpoq. Nuuttulli amerlanersaat nuunnissartik ukialunnik sioqqullugu inissaqarniarnikkut nalorninartorsiorsimasarput.

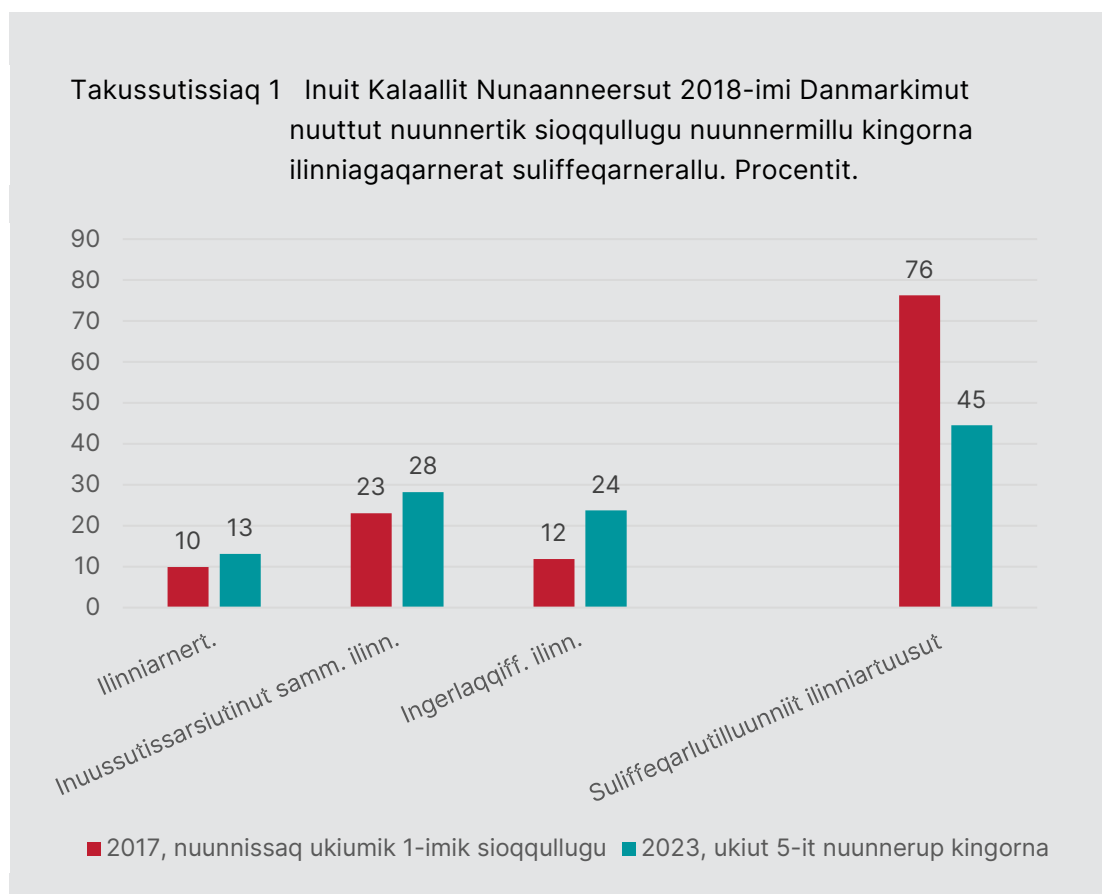
Kalaallit Danmarkimi najugallit ilaqutariinnikkut atukkat saniatigut nuunnerminnut arlalinnik pissuteqartarput. Ilaat inuttut periarfissarsiorniarlutik, ass. ilinniagaqarniarlutik, nuuttarput. Ilaat inuiaqatigiinni kalaallini ajornartorsiutit, soorlu inuuniarnermut aningaasartuutit qaffasissut peqqinnissaqarfillu naammaginangitsoq, qimallugit nuukkusuttarput. Sulilu allat inuttut ajornartorsiutit, ass. angerlarsimaffeqannginner-tik ilaqutariinnilluunniit ajornartorsiutit, pissutigalugit aallartarput. Arlallit oqaluttuarput siullermik eqqarsarsimallutik Danmarkimiikkallaannassallutik kingusinnerusuk-kulli aalajangersimallutik Danmarkimigiinnassallutik – isumaqarluartumik ulluinnaqalersimagamik, imaluunniit Kalaallit Nunaannut uternissartik piviusorsiortutut isiginnginnamikku.

Arlallit ilinniakkaminnik naammassinninnissartik Danmarkimilu suliffeqalernissartik ajornakusoortittarpaat

Danmarkimi inuit Kalaallit Nunaanneersut ilinniakkaminnik naammassinninnissamik ataavartumillu suliffeqalernissamik ajornartitsisarput. Kalaallit Nunaanni inunngortut

kalaallimik ataatsimik kalaaliinnarnilluunniit angajoqqaallit 2018-imilu ilinniakkamin-
 nik ingerlatsisut 62%-ii ukiut tallimat tamatuma kingorna (2023-mi) ilinniakkamin-
 naammassinnissimapput, Danmarkimilu inunngortut kalaallimik ataatsimik kalaaliin-
 narnilluunniit angajoqqaallit 73%-ii naammassinnissimallutik Danmarkimilu inun-
 ngortut danskinik angajoqqaallit 82%-ii naammassinnissimallutik. Suliffeqarnermut
 atatillugu Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi najugallit 18-iniit 66-it tikillugit
 ukiullit tamarmik katillugit 54%-ii suliffeqarput ilinniagaqarsimallutilluunniit. Kisitsit
 tamanna allanngorartarpoq nammineq inunngorfik angajoqqaallu inunngorfii
 apeqqutaallutik, Danmarkimi inunngortut kalaallimik ataatsimik angajoqqaallit 74%-
 ii suliffeqartarmata ilinniagaqarsimallutilluunniit, Kalaallit Nunaanni inunngortut ka-
 laaliinnarnik angajoqqaallit 34%-ii suliffeqartut ilinniagaqarsimallutilluunniit.

Inuit nuunnginnerminni Kalaallit Nunaanni killilimmik suliffeqarsimasut suliffeqar-
 nermut atatillugu immikkut ajornartitsisarput. Aammali inuit nuunnertik ukiumik
 ataatsimik sioqqullugu Kalaallit Nunaanni piffissaq tamaat suliffeqartut 42%-ii Dan-
 markimi suliffittaarnissamik ajornakusoortitsisarput, ilinniartitaanerlu pitsanngor-
 nikuugaluartoq ataatsimut isigalugit Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuuttut
 ilarpassui suliffeqarnikkut atugaat ajorseriarujussuortarput (naleqq. Takussutissiaq 1).

Nassuiaat: N = 392. Allaanerussut annertoq, p < 0,001.

Najoqqutaq: Danmarks Statistik aamma Naatsorsueqqissaartarfiik, namminneq naatsorsuugaataat.

Suliffeqalertartut amerlavallaannginnerat inuit Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi innuttaasut amerlanersaannit ilinniagakinnerusarnerannut atassuteqarpoq. Misissuinermini aamma erseqqissarneqarpoq oqaatsitigut imaannaanngitsorsiornerit, Danmarkimi attavissaqarpallaannginnerq, kalaaliusutut piginnaasat inuussutissarsiormermilu misilittakkat akuersaarneqarpiannnginnerat aammalu suliffissarsiorfilluni immikkoortitaasarnert suliffissarsiornermik ajornakusoornerulersitsisartut.

Ilinniartutaaq kalaallit ilinniarnerminni oqaatsitigut suliatsigullu artorsarnerit ilinniakkaminnik naammassinninniarnerminni aporfiginerartarpaat. Tamatuma saniatigut arlalinnit eqqaaneqarpoq inooqatigiinnikkutaaq imaannaanngitsorsiorarlutik, ilaatigut ilinniartoqatimik isummiutiinnakkanik ulikkaarnerannik Kalaallillu Nunaanni pissutsinik ilisimasaqannginnerannik misigisaqartarnerannut tunngassuteqartunik, ilaatigullu danskinut akuulerniarnerup ajornakusoorneranik misigisaqartarnerannut tunngassuteqartunik:

Aamma ilinniartoqatinnit aperineqarpunga imerajuttuunersugut, aamma puisinniarnermik taamaallaat aallutaqarnersugut aalisagaannarnillu neri-saqarnersugut. Nikaginnippaluttumik aperisarput quiassuaatiginnittartillu. Ulloq nuanniitsunik oqaaseqarfiusoq taanna puorneq ajorakku tunuarsimaaliaarpunga – qamuunalu aalajangeriataarpunga maani ikinnguteqarsinnaanngilluinnarlunga. (Arnaq, 20-29-nik ukiulik)

Amerlangaatsiartut Danmarkimi inuuniarnermikkut ajornartorsioqqajaasarput

Inuit Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi najugaqartut Danmarkimi innuttaasunit amerlanerussuteqartuusunit inuuniarnermikkut ajornartorsioqqajaaneruserput. Ingammik akunnittarfinni ininilu angerlarsimaffeqanngitsunut naatsorsuussaniissimasut misissoraanni taama ippoq, Kalaallit Nunaanneersut tamarmik 6,4%-ii ukiut 2021-2023-p ingerlaneranni taakkunaniissimmata inuit Danmarkimeersut 0,2%-ii taakkunaniissimallutik. Taamaapportaaq pinerluutigineqartut pillugit eqqartuussutit, atornerluisutut katsorsartittut amerlassusii, arnat nakuuserfigineqarsimallutik qimarnguimmiissimasut amerlassusii tarnikkullu nappaatillit amerlassusii misissoraanni.

Kalaallit nuuttut ukiut tallimat Danmarkimut nuunnerata kingorna atugaat nuunner-tik sioqqullugu Kalaallit Nunaanni atugaannut sanilliukkutsigit paasissavarput suli nuunnatik aningaasatigut inuuniarnermikkullu ajornartorsioqqajaareersut Danmarkimi ajornartorsioqqajaanissaat ilimanaateqarnerusartoq. Aammali Danmarkimi ajornartorsioqqajaalersimasut ilarpassui nuunngikkallaramik Kalaallit Nunaanni – ajornartorsioqqajaanerup Danmarkimut nuunnermi pilersartutut isikkoqarfiani – suliffeqarsimapput.

VIVE-p inunnik ajornartorsioqqajaasunik apersuineranit tutsuiginartumit erserpoq inuit taakku amerlanertigut Danmarkimut nuuttartut meeraanerminni inersimasutulu inuunerminni sakkortuunik misigisaqangaatsiarsimallutik, amerlanersaasalu misigisimasatik suliarisimaneq ajorpaat. Kalaallit Nunaanni inuuniarnermikkut ajornartorsioqqajaasimasut Danmarkimiileraangamik kalaaleqatiminnik inuuniarnermikkutaaq ajornartorsioqqajaasunik peqateqarniartarput. Amerlanertigut taakkunani unnuiffissarsillutillu ikiorserneqartarput taamalu pisorta qarfinnut attaveqanngiinnartarlutik. Tamatumali kinguneratut amerlanertigut najugaqarnikkut ataavartumik aalajaallisaasoqarneq ajorpoq, ilaquuttalli ikinngutillu aamma akunnittarfiit akornanni aaqqissutaagallaannartut akornanni nooqattaartoqartarluni. Ajornartorsioqqajaasut ilarpassui Danmarkimut suli nuunnatik imigassamik hashimillu annertuumik atornerluisooereertarput, taakkulu ilarpassuisa inuunerminni aqquusaakkaminnik imaannaangitsunik iliuuseqarfiginneriaasiisa ilagisarpaat. Danmarkimili inuit akuuffigisat imigassallu akikinnerujussuunerat pissutigalugit amerlasuut atornerluinerat ingasatsittarpoq.

Kalaaliinnarnik angajoqqaallit ajornartorsioqqajaanarpaasarput kalaallimik ataatsimik angajoqqaalinnit inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqarajunnerujussuusarlutik. Tamatumunnga nassuiaataasinnaavoq eqimattat marluk taakkua Danmarkimi ilisarisimasaminnut attaveqarsinnaanikkut assigiinngitsunik atugaqarnerat, aamma/imaluunniit Danmarkimut tikinnerminni oqaatsitigut suliatsigullu piginnaasatigut assigiinnginnerat.

Aammattaaq angajoqqaat ukiukitsunik meerallit inuuniarnermikkut ajornartorsioqqajaasarput, taamaattumillu aamma ilaqutariinni Kalaallit Nunaanneersuni isumaginnikkut suliassat meeqqanut tunngasut akulikinnerujussuusarput. Tamanna erserpoq 2023-mi meeqqat Kalaallit Nunaanneersut 16%-ii tapersiissutaasumik pinaveersaartitsissutaasumilluunniit suliniuteqarfigineqarsimammata, 9%-ii angerlarsimaffiup avataanut ilaqutarsianut meeqqalluunniit inuusuttullu angerlarsimaffiannut inissinneqarsimallutik. Meeqqat Danmarkimeersut 6%-ii tapersiissutaasumik pinaveersaartitsissutaasumilluunniit suliniuteqarfigineqarsimapput, 1,2%-iilu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimapput. Suliassat meeqqanut tunngasut Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimeersullu imminnut sanilliukkaanni allanut tunngasutigut pingaaruteqarneratulli pingaaruteqarpoq angajoqqaat inooqatigiinnikkut aningaasaqarnikkullu atugaat eqqarsaatigissallugit.

Meeqqat ikinnerpaamik ataatsimik suliffilimmik ilinniagalimmilluunniit angajoqqaallit 0,2-1,2%-ii tassaapput meeqqat Kalaallit Nunaanneersut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut, meeqqat Danmarkimeersut 0,4%-iullutik. Meeqqat ajornartorsiortunik angajoqqaallit 22-52%-ii tassaapput meeqqat Kalaallit Nunaanneersut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut, 8,3%-ii tassaallutik meeqqat qallunaanik angajoqqaallit. Tassa meeqqat Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimeersut

sullu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerisa assigiinngissusiat annertusarpoq angajoqqaat ajornartorsioraangata, annikinnerusarporlu angajoqqaat suliffeqaraangata ilinniagaqarsimagaangataluunniit. Meeqqat Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi najugallit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerat meeqqat Kalaallit Nunaanni najugallit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerannit akulikinneruvoq, Kalaallit Nunaanni kisitsisit tamanut saqqummiussat naapertorlugit 6%-it angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarmata.

Utoqqaat peqqissutsimik isumaginnittoqarfiit meeqqaminnullu qanillinissaq pillugit Danmarkimut nuuttarput

Inuit 67-it sinnerlugit ukiullit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut Kalaallillu Nunaanneersuusut 2.000-it missaanniipput. Taakkua amerlanersaat arnaapput (71%), arnallu amerlanersaat kisimiittuupput (52%) qallunaamilluunniit aappaqartarlutik (39%). Amerlanersaat (68%) ukiunit 20-nit amerlanerusuni Danmarkimi najugaqarsimapput, pensionisisaleqqammisulli 60-it sinningaatsiarlugit ukiullit sisamararterutaasa missaanniittut ukiut qulit kingulliit ingerlaneranni Danmarkimut nuussimapput Kalaallit Nunaanni sulisarunnaarnerminnut atatillugu. Utoqqaat kalaallit agguaqatigiissillugit utoqqarnit Danmarkimeersuninngarnit aningaasaqarnikkut pissakinnerupput.

Apersuinernit tutsuiginartunit erserpoq utoqqaat pingaartumik artornannginnerusumik toqqissisimanarnerusumillu utoqqaarusunneq Danmarkimut noorusulissutigisaraat. Tamanna ilaatigut peqqinnissaqarfinnit ikiorneqariaannaanerunermut, pensionisassat qaffasinnerummata inuuniarnikkullu aningaasartuutit annikinnerummata ineqarnermilu pissutsit pitsaanerummata aningaasatigut atugarissaarnerunissamut tunngasuteqartarpoq. Taakkua saniatiguttaaq silap pissusia pingaaruteqartarpoq, ulluinarni avatangiisit mersernannginnerusut artornannginnerummata. Ilarpassuisa nuunnerminnut pissutigisarpaattaaq meeqqanut ernguttanullu Danmarkimi najugaqartunut qaninnerorusunneq. Taamaalillutik utoqqaat Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi najugaqartut sisamararterutaat pingasut inersimasunik Danmarkimi najugaqartunik meeraqarput.

Inissaaleqineq aamma peqqinnissaqarfinni isumaginnittoqarfinnilu ajornartorsiutit Kalaallit Nunaannut uternissamut ajornaqutaasarput

Inuit ukiumi sorlermiluunniit Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuuttut malinnaavigigaangatsigit paasisarparput Kalaallit Nunaanneersut affaasa missaanniittut ukiut

tallimat qaangiukkaangata Kalaallit Nunaannut utertartut. Ukiut qulit qaangiunne-
ranni 60%-ingajaat Kalaallit Nunaanniittarput.

Nuunnermik nalaani inuusuttuusut uternissaat ilimanaateqarnerusarpoq nuunnermik
nalaani utoqqasaajullutilluunniit utoqqaasuninngarnit. Taamatuttaaq takusarparput
inuit Kalaallit Nunaanni ilaqutallit uternissaat inunnit Kalaallit Nunaanni ilaqutaqan-
nginnerusuninngarnit ilimanaateqarnerusartoq. Takusarparputtaaq Kalaallit Nunaan-
nut uternissaq ilimanaateqannginnerulersartoq inuup Danmarkimiinnera sivitsoriar-
tortillugu. Misissueqqissaarnernit erserpoq inuit Danmarkimi isertitakinnerusut Ka-
laallit Nunaannut uternissaat ilimanaateqarnerusartoq, aammali uternissaat *ilima-
naateqannginnerulaalersartoq* inuuniarnikkut ajornartorsioqqajaatilluni.

Misissueqqissaarnernit tutsuiginartunit erserpoq amerlasuut misigisartut Kalaallit
Nunaannut atassuteqangaarlutik ilarpassuulu ilaquttatik, inooqatigiinnikkut peqati-
geeriaatsit tamaani nalinginnaasut pinngortitarlu pillugit Kalaallit Nunaannut uter-
nissamik kissaateqartartut. Eqimattalli apersukkatta sisamat taakkua pingaartumik
ilinniartortaat uternissamik pilersaaruteqarput, tamannalu ingammik Kalaallit
Nunaanni suliffeqarfinni periarfissaqarluarnerulerniassagamik Danmarkimiikkallaan-
narnissaminnik siunertaqartuaannarsimanerannut tunngavoq – aammalu ilinniagar-
tik naammasseqqammisartik iluaqutigalugu anguniakkamik angunissaanut periar-
fissaqarnerannut tunngalluni.

Inuit suliffeqarniarnikkut ajornartorsiorualarlutik inuuniarnikkut ajornartorsioqqajaa-
suunngitsut uternissartik pingaanginnerutittarpaat Danmarkimi aalaakkaasunik ul-
luinnaqalersimagamik aningaasatigullu atugarissaarnerugamik. Inuit inuuniarner-
mikkut ajornartorsioqqajaasut uternissaminnik ilaannikkut kissaateqartarput, piviu-
sunngortikkuminaatsinneqarpassittarporli Kalaallit Nunaanni ikiorserneqarnissaq,
katsorsarneqarnissaq aningaasaqarnikkullu toqqissisimaneq killeqarnerusutut misi-
gineqartarmata. Inuunermi qanoq atugaqarnerat apeqqutaanani, arlallit Kalaallit
Nunaannut uterusunnerarput, uternissarli piviusorsiuunngitsutut isigineqarpoq inuu-
niarneq akisummat, inissaaleqisoqarmat aammalu peqqinnissaqarfinni atugarissaar-
nissamut aaqqissuussani ikiorneqarsinnaaneq killeqartarmat.

Nalunaarusiami misissueqqissaarnernit erserpoq inuttut atukkat attavigisallu, kul-
turikkut atukkat, aningaasaqarnikkut atukkat, atugarissaarnissamut aaqqissuussat
aammalu silap pinngortitallu pissusii Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nut-
tarnermut pissutaasut (naleqq. Takussutissaq 2).

Takussutissiaq 2 Kalaallit Nunaata Danmarkillu orniginaqutigisartagaat
qimallugillu nuunnissamut pissutigineqartartut

Kalaallit Nunaat

Orniginaqutit

Peqatigeeriaatsit
ataatsimoorfiunerusut

Ilaqutariit ikinngutillu

Oqaatsitigut kulturikkullu
angerlarsimasutut
misigineq

Pinngortitaq

Qimannissaanut pissutaasartut

Atugarissaarnissamut
aaqqissuussanut
atatillugu ajornartorsiutit

Inuuniarnerup akisunera

Inissaaleqineq

Inuttut ajornartorsiutit

Silap 'sakkortunerunera'

Danmark

Orniginaqutit

Atugarissaarnissamut
aaqqissuussat
pitsaanerunissaannik
naatsorsuuteqarneq

Ilaqutariit ikinngutillu

Aningaasaqarnikkut
toqqissisimaneq
inuuniarnerullu
akikinnerunera

Ilinniagaqarnissamut
periarfissat

Inuttut
periarfissaqarneruneq

Sila atoruminarnerusiq

Qimannissaanut pissutaasartut

Takornartatut misigineq

Kiserliorneq

Immikkoortitaanermik
misigisaqartarneq

Kalaallit Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nuttartut ikiorluarnerusariaqarput

Misissuinermit erserpoq kalaallit Danmarkimiittut sivilisuumik amerliartorusaarsimasut, kalaallillu amerlangaatsiartut Danmarkimi inuiaqatigiinnik naapitsinerminni imaannaanngitsorsioartut. Taamaalilluni misissuineq manna siornatigut misissuineranut tapersiissutaavoq, misissuinerne siuliini taakkunani uparuarneqarmat inuiaqatigiinnit kalaallinit Danmarkimiittunut nuunnermik ajornaallisaasoqartariaqartoq, Danmarkimi inuiaqatigiinni ilinniarlunilu sulinissaq kalaallinut ajornaallisarneqartariaqartoq aammalu kalaallit Danmarkimi inuuniarnikkut ajornartorsioqqajaanissaat pinaveersaartinneqartariaqartoq. Misissuinermit matumani neqeroorutigineqartareersut sukumiisumik sammineqanngillat, taamaattumillu suleriaatsinut allannguitissanik Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuunnermut ajornaallisaataasinnaasunik siunnersuuteqartoqanngilaq.

Misissuinermit kajumissaarutigimisaarneqarpoq makku ukkatarineqassasut:

- Neqoorutinit kalaallit Danmarkimut nuuttut oqaatsitigut suliatigullu piginnaanngorsarnissamut iluaqutigisinnaasaannik ineriartortitsineq
- Suliniutinik Danmarkimi inuiaqatigiinni, ingammik ilinniarfinni suliffeqarfinnilu, immikkoortitsinermut kalaallillu pillugit isummiutiinnakkanut annikillisaataasinnaasunik ineriartortitsineq
- Neqeroorutinit kalaallit Danmarkimi suliffeqaleriaannaanerulernissaannut iluaqutaasussanik ineriartortitsineq, ass. piginnaasarineqartunik aqqissuussaasumik naliliinikkut
- Danmarkimut nuunnerup kingorna ukiuni siullerni attavigisartagaqalernissamut ikiuineruneq kiserliornermillu pinaveersaartitsineruneq
- Neqeroorutinit kalaallit tarnikkut peqqiilliortut misissortinnissamut katsorsartinnissamullu iluaqutigisinnaasaannik ineriartortitsineq
- Isumaginninnermik suliaqarfimmi Kalaallit Nunaata Danmarkillu suleqatigiinnissaannik ineriartortitsineq, inuit ajornartorsioqqajaasut nunat taakkua akornanni nuuttartut piaarnerusukkut ikiorneqarnissamik neqeroorfigineqartarniassamata
- Suliniutinik Kalaallit Nunaanneersut angerlarsimaffeqanngitsunngornissaannik sivilisuumillu akunnittarfinniinnissaannik ininilu angerlarsimaffeqanngitsunut naatsorsuussaasuniinnissaannik pinaveersaartitsissutaasinnaasunik ineriartortitsineq
- Kalaallit Nunaanniitilluni Danmarkimi – Danmarkimiitillunilu Kalaallit Nunaanni – inissarsiornissamut periarfissanik pitsanngorsaaneq
- Meeqqat angajoqqaallu Kalaallit Nunaanneersut pillugit suliniutissanik siusissukkut pinaveersaartitsissutaasussanik ineriartortitsineq naleqqusaanerlu

- Ilinniartitaanermik suliaqarfimmi Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni suleqatigiinnermik ineriartortitsineq, inuusuttut ilinniartitaanermik aaqqissuussamut allamut nooriarnerminni oqaatsitigut suliassatigullu aporfeqannginneruniassammata
- Kalaallit pisinnaatitaaffii ikiorneqarnissamullu periarfissaat pillugit Kalaallit Nunaanneersunut Danmarkimilu ilisimasalinnut paasititsiniaanerusalerneq.

Misissuineq pillugu paasissutissat

- Naatsorsueqqissaartarfiup Danmarks Statistikillu nalunaarsugai apersuinerillu tutsuiginartut misissuinermit tunngavigneqarput.
- Nalunaarsukkani Naatsorsueqqissaartarfimmeersuni aallaavigneqarput 1994-imiit 2024-mut Kalaallit Nunaanni innuttaasut tamarmik, nalunaarsukkanilu Danmarks Statistikimeersuni aallaavigneqarlutik 2000-imiit 2023-mut Danmarkimi innuttaasut tamarmik.
- Misissueqqissaarnerni annertussutsimik aallaaveqarfiusuni ukioq 2023 pingaarnertut misissuiffiuvoq. Ukiumi tamatumani inuit 56.609-t Kalaallit Nunaanniipput inuillu Kalaallit Nunaanneersut 25.746-t Danmarkimiillutik. Misissueqqissaarnernili inuiaqatigiit kalaallit ineriartornerannik takutitsiviusuni misissueqqissaarnernilu inuit Danmarkimut Kalaallillu Nunaannut nuuttut nuunnertik sioqqullugu nooreernerminnilu inuttut atugaannik naleqqiussifiusuni ilanngunneqarputtaaq paasissutissat ukiunit misissueqqissaarfiusunit allaneersut, misissoqqissaakkallu aalajangersimasut nalaanni ukiunit sorlerner-suunerat allassimasarpoq.
- Misissueqqissaarnerni annertussutsimik aallaaveqarfiusuni eqimattat Kalaallit Nunaanneersut arfinillit immikkoortiterneqarput: 1) Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut kalaaliinnarnik angajoqqaallit, 2) Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut kalaallimik ataatsimik angajoqqaallit, 3) Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut nalunaarsugaatigineqanngitsunik angajoqqaallit, 4) Danmarkimi inunngorsimasut kalaaliinnarnik angajoqqaallit, 5) Danmarkimi inunngorsimasut kalaallimik ataatsimik angajoqqaallit – minnerpaamillu kalaallimik ataatsimik aanaallit aataallilluunniit – aamma 6) Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut qallunaaginnarnik angajoqqaallit.
- Naatsorsueqqissaarnerit ingerlanneqarput krydstabelit atorlugit, naatsorsoqqissaakkanilu ataasiakkaani kinguariaatinik misissueqqissaarnerit narlusuumik titarnillit tunngavilersuutigineqarput, taakkulu ilimanaatinut siumut oqaatigeriikkanut naatsorsorneqarput inernerit allanngorartut imminnut qanoq atassuteqarnerat erseqqissiniassammat.
- Pitsaassuseq tunngavigalugu misissueqqissaarnerni ukkatarineqarput saaffigisat aalajangersimasut sisamat: 1. ilinniartut, 2. suliffeqarniarnikkut artorsartut, 3. Danmarkimi inuuniarnikkut ajornartorsioqqajaasut, aammalu 4. utoqqaat pensionisisartut Danmarkimi najugaqartut.
- Katillugit 33-t apersorneqarput, kalaallisut (19-it) qallunaatullu (14-it).
- Apersuinerit tamarmik ingerlanneqarput aaqqissugaakannersunik apersuinermit najoqqutaqarluni sammisallu aallaavigalugit saaffigisanut naleqqussakkanut immikkoortiterlugit.

Paasisat pingaarnert: Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nuttarnert – Inuunermi atukkat nuunnik-
kullu misigisat malinnaavigalugitt

VIVE/2026

HR_302790